

Олена Демченко, Юлія Лимар, Ірина Турчина

Olena Demchenko, Yulia Lyamar, Iryna Turchyna

**ВИКОРИСТАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ВПРАВ У КОНТЕКСТІ
ПІДГОТОВКИ ТВОРЧИХ ПЕДАГОГІВ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ
THE USE OF PHILOSOPHICAL EXERCISES IN THE CONTEXT
OF TRAINING GIFTED CHILDREN'S CREATIVE TEACHERS**

Статтю присвячено актуальній проблемі підготовки майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми. Увагу акцентовано на особливостях використання філософсько-діалогічних вправ у процесі набуття студентами відповідних якостей. Зазначено, що ці вправи сприяють формуванню професійних умінь, необхідних для роботи з обдарованими дітьми, і розвитку навичок демократичного спілкування. Наведено алгоритм виконання вправ, який передбачає вирішення педагогічних ситуацій, аналіз дискусійних думок та уведення інновацій в освіту.

Ключові слова: обдаровані діти, підготовка майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми, філософський діалог, філософські вправи, творчість, творчі здібності.

У сучасних умовах утвердження демократичних цінностей в українській системі освіти актуальності набуває вироблення в майбутніх педагогів установки бачити й культивувати в кожній дитині індивідуальність, набуття ними спеціальної компетентності як здатності забезпечувати право кожного вихованця на самореалізацію та створювати неповторну сприятливу траєкторію для його особистісного зростання.

Проте спостереження за діяльністю вихователів ЗДО, вчителів шкіл показує, що вона часто характеризується шаблонністю, інертністю, відсутністю творчості, прагнення до новизни та індивідуального стилю. Більш того, нерідко простежується авторитаризм і нетерпимість у взаємодії педагога з «нетиповою» обдарованою особистістю, яка часто є незручною і вимагає зміни стилю його роботи, пошуку швидких нестандартних рішень, упровадження інноваційних

технологій і систематичного професійного самовдосконалення. Тривожною також є тенденція придушення окремими вихователями / вчителями проявів творчої активності дітей, оригінальності, власного погляду на розв'язання навчальних і комунікативних завдань. Частково пояснюємо це тим, що одні педагоги не хочуть розвивати творчий потенціал дітей, інші – не володіють відповідними професійними якостями.

Відповідно до цього, в системі вищої педагогічної освіти необхідно виділити як окремий напрям підготовку майбутніх вихователів / учителів до роботи з високоздібними й обдарованими дітьми, усунувши традиційну орієнтованість на формування в студентів професійної готовності до роботи з умовною «середньою дитиною».

За результатами аналізу останніх досліджень і публікацій з проблеми підготовки майбутніх вихователів / учителів до різних напрямів педагогічної діяльності з'ясовано, що поступово розробляються та впроваджуються спеціальні теоретико-методичні дослідження, присвячені професійному становленню педагогів обдарованих дітей. Зустрічаємо праці зарубіжних (Є. Алехнович, Я. Коломінський, Є. Панько, Т. Поздєєва, Н. Старжинська, Г. Тарасова, І. Ушатікова, О. Чеснокова, В. Юркевич та ін.) і вітчизняних (О. Антонова, О. Бажанюк, О. Ващук, В. Демченко, Ю. Клименюк, Л. Корецька, Д. Корольов, Л. Мерва, О. Петрович, Л. Радзіховська, Р. Семенова, Г. Тригубець, В. Ушмарова, М. Федоров, М. Шемуда О. Чернишов та ін.) учених, в яких обґрунтовано особливості, організаційні умови, технології та методи формування професійних якостей, необхідних педагогам для роботи з обдарованими дітьми. Є окремі наукові розвідки, присвячені підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку творчості, здібностей та обдарованості дітей (Г. Борин, О. Грисюк, Т. Коломієць, О. Листопад, Л. Руденко, Р. Савченко та ін.).

Проте в сучасній професійній педагогіці допоки немає усталеної позиції щодо необхідності здійснення спеціальної підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічного профілю до роботи з обдарованими дітьми. Вважаємо

[1; 2; 4; 5; 7], що в умовах неперервної педагогічної освіти необхідною є розробка та впровадження цілеспрямованої й спеціальної організованої системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів, налаштованих на пошук дітей з проявами обдарованості, починаючи з раннього віку, та здатних створювати умови для розвитку їхніх здібностей і талантів, самореалізації, досягнення успіху в різних видах діяльності.

Особливий акцент у контексті підготовки майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми зробимо на розвитку творчих здібностей студентів. Виходимо з того, що в структурі обдарованості психологи виділяють творчість як її важливий компонент. До того ж, кожна обдарована дитина є неповторною оригінальною особистістю. Тому високий рівень її креативності є одним з чинників розгортання творчого потенціалу дитини, особливо – обдарованої. До того ж, пріоритетом освіти в умовах її демократизації є творча самореалізація як кожної дитини, так і педагога, який її виховує й розвиває. У такому контексті інтерес становить позиція вчених, згідно якої педагогічна творчість пояснюється як особистісно зорієнтована розвивальна взаємодія суб'єктів освітнього процесу (педагога і дітей), зумовлена специфікою психолого-педагогічних взаємовідносин між ними, і спрямована на формування творчої особистості учня і підвищення рівня творчої педагогічної діяльності вчителя [6, с. 35].

Саме творча педагогічна діяльність як двохсторонній процес сприяє розкриттю здібностей і прояву особистісних рис усіх суб'єктів творчого процесу. Реалізація творчого підходу повинна проходити в двох взаємопов'язаних напрямках: становлення майбутнього педагога як суб'єкта творчого професійного самовдосконалення та суб'єкта створення креативного простору для реалізації творчого потенціалу обдарованих дітей.

Завданнями статті є: обґрунтувати необхідність спеціальної підготовки майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми, показати методичні особливості використання філософських вправ, презентувати досвід їх

використання у викладанні фахових дисциплін з метою розвитку творчих здібностей педагогів обдарованих дітей.

У науково-методичному арсеналі викладачів українських педагогічних вишів [1; 2; 4; 5; 7 та ін.] широко використовуються *інтерактивні, діалогічні, проблемні* методи й прийоми в підготовці здобувачів вищої освіти. Вважаємо, з одного боку, що необхідно зберігати такі національні освітні традиції й активно впроваджувати їх у систему підготовки творчих педагогів обдарованих дітей. З другого боку, в контексті створення загальноєвропейського простору вищої освіти виникає необхідність налагодження партнерських контактів, вивчення вже усталених напрямів такої роботи в ЗВО розвинених країн світу, звернення до зарубіжного досвіду організації вищої педагогічної освіти та його імплементація в різні етапи навчання й виховання студентської молоді.

У такому контексті інтерес викликає філософський діалог, методика якого детально описана в працях Хельског Хансен Гюро (Норвегія) [8]. Алгоритм його використання був презентований науковцям українських ЗВО під час проведення тренінгу в межах міжнародного проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в Норвегії, Україні та Палестині» (СРЕА-LT-2017/10037) (2018-2019). Викладачами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського і Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка було розроблено різні види філософських вправ і апробовано в контексті підготовки майбутніх педагогів спеціальностей 012 Дошкільна освіта та 013 Початкова освіта до роботи з обдарованими дітьми з метою розвитку творчого мислення студентів.

Методика «філософський діалог» Хельског Хансен Гюро [8] є системою вправ: А. Опитування; Б. Відображення досвіду; С. Заяви, аргументи та причини; D. Критерії та погляди; Е. Тлумачення та розуміння; F. Емоції та ставлення; G. Етика та моральні дії; H. Людина в контексті пропонованого питання; I. Існування і просвітління. Автор пропонує чіткий алгоритм виконання кожної вправи, який передбачає: розв'язання суперечливих педагогічних питань і ситуацій, аналіз дискусійних думок щодо навчання й

виховання дітей, упровадження інновацій в освіті. Проте рекомендації дослідниці беруться за основу і творчо екстраполюються в науково-методичний контекст дисципліни, вносяться невеликі методичні зміни відповідно до її специфіки та завдань конкретної теми. До того ж, сформульовані для обговорення питання трансформуються з суто філософських у філософсько-педагогічні. Будь-яке питання про виховання й навчання, про педагогічні факти має філософське підґрунтя, відповідь на яке потребує пошуку фундаментальних причин, відповідної аргументації та обґрунтування.

Використання філософського діалогу, розв'язання проблемних / суперечливих питань у процесі підготовки майбутніх педагогів обдарованих дітей сприятиме розв'язанню важливих завдань: засвоєнню студентами демократичних цінностей; набуттю навичок демократичного спілкування; виробленню фасилітативної позиції; розвитку критичного мислення; вихованню професійних якостей, необхідних для розв'язання складних педагогічних ситуацій, пов'язаних з особистісним становленням обдарованих дітей тощо.

Включення студентів у філософський діалог створює можливості для формування в них *умінь, необхідних для роботи з обдарованими дітьми*, зокрема: творчо використовувати психолого-педагогічні знання з теорії обдарованості в умовах, наближених до реального освітнього процесу; аналізувати педагогічні завдання та ситуації, пов'язані з розвитком і вихованням обдарованих дітей; шукати альтернативні варіанти їх вирішення; швидко орієнтуватися й адаптуватися в нових педагогічних ситуаціях; мобільно реагувати на них і оперативно їх вирішувати тощо [2].

У процесі підготовки до лекційного / практичного заняття викладач обирає філософську вправу [8] й заповнює технологічну карту. Наведемо приклади філософських вправ, які були апробовані в контексті підготовки майбутніх педагогів обдарованих дітей на практичних заняттях з педагогічних дисциплін.

Вправа «Увага: обдарована дитина!» (О. Демченко)

Спеціальність підготовки здобувачів вищої освіти: 012 Дошкільна освіта.

Навчальна дисципліна: Методика викладання дошкільної педагогіки.

Тема. Інтерактивні технології у викладанні педагогічних дисциплін.
Педагогічні ситуації та задачі.

Вид заняття: практичне.

Філософська вправа: Вправа А1. Запитуйте один одного.

Наочність і матеріали: фліпчарт, аркуші для фліпчарту, маркери, стікери.

Завдання: привернути увагу студентів до проблем обдарованої особистості; актуалізувати їх педагогічний досвід; розширити їхні знання про особливості організації роботи в закладі освіти з обдарованими дітьми; формувати уявлення про педагогічну ситуацію як елемент освітнього процесу, ознайомити з різними видами педагогічних ситуацій, показати алгоритм їх розв'язання; розвивати здатність зрозуміти зміст повідомлення або досвід особистості; формувати вміння ставити філософські питання, навички автономного навчання, аналітичного і критичного мислення; створити умови для полілогічного спілкування та співпраці студентів; виробляти здатність емпатійного сприйняття співрозмовника, пізнання один одного та уважного спостереження.

Методичний опис:

1. Перед студентами ставиться проблемне запитання: «У чому полягає специфіка роботи з обдарованими дітьми?»

2. Студенти протягом 5-и хвилин працюють індивідуально над завданням: згадують і чітко формулюють ситуацію зі свого педагогічного досвіду, в основі якої проблема, пов'язана з специфікою розвитку обдарованої особистості, особливостями навчання, виховання обдарованих дітей у закладі освіти чи сім'ї, їх спілкуванням з однолітками в колективі.

3. Далі учасники працюють у малих групах, розповідаючи один одному свої «педагогічні історії». Шляхом голосування в кожній мікрогрупі обирається одна ситуація, автор якої розповідає її ще один раз усьому колективу.

4. Повторним голосуванням усієї групи визначається одна з прослуханих ситуацій. У ході фронтальної роботи всі студенти задають уточнюючі

запитання її авторові по змісту історії, які записуються на фліпчарті. Студент, який розповідав ситуацію, дає відповіді на всі запитання одногрупників.

5. Аналізуються всі поставлені запитання й визначаються, які з них можна вважати філософськими, а які – ні. Автор ситуації обирає більш вдале чи найбільш складне запитання.

6. Потім студенти знову працюють у малих групах над аналізом педагогічної ситуації й пропонують шляхи її розв'язання, презентують свої варіанти колективу. Обирається найбільш оптимальний варіант чи варіанти. Робляться висновки про особливості роботи з обдарованими дітьми «Обдарованість: подарунок долі чи випробування?»

Способи візуалізації: складання схеми «Проблеми обдарованих дітей», створення графічного портрету-асоціації «Обдарована дитина» за бажанням учасників).

Завдання для рефлексії: Відповіді студентів на запитання:

- Які питання вважаєте «хорошими / вдалими / проблемними»?
- Які запитання змусили думати найбільше?
- Чиє запитання сподобалося найбільше?
- Чи можна якесь запитання вважати філософським?
- Чи задумувалися Ви раніше над проблемами обдарованих дітей?

Під час виконання вправи були організовані різні види роботи студентів: індивідуальна, в малих групах, фронтальна. Це створило здобувачам вищої освіти можливість взаємодіяти між собою, активно комунікувати, обмінюватися думками. У процесі обговорення педагогічних ситуацій учасники дискусії мали можливість актуалізувати свій практичний досвід, зацентувати увагу на проблемах обдарованих дітей, аналізували особливості їх виховання. Також вони шукали оптимальні шляхи й методи розвитку обдарованості, пропонували способи розв'язання конфліктів, накресливали програму особистісного зростання талановитої дитини.

Проведення рефлексивної бесіди показало, що найбільше студентам сподобалося працювати в групах, презентувати свої ситуації, обирати серед

запропонованих найкращу. В цілому ж, більшість учасників відзначили, що вони зрозуміли, в чому полягає відмінність між філософськими та нефілософськими питаннями. До того ж, вони стверджували, що формулювання філософських питань і пошук відповідей на них спонукало критично мислити, сприяло розвитку вміння обстоювати свою думку.

Як позитив відмітимо, що більшість студентів задумалася над особливостями виховання обдарованих дітей, зрозуміла, що вони мають низку особистісних проблем, пов'язаних зі специфікою прояву обдарованості. Майбутні вихователі дійшли висновку, що педагог обдарованих дітей має володіти низкою професійних якостей, бути творчою особистістю. Важливим було те, що в багатьох із студентів виникла потреба поповнити свої знання про обдарованість, бажання працювати над набуттям спеціальної компетентності.

У той же час, найскладніше майбутнім педагогам було формулювати філософські питання. Відповідно у студента, який розповідав ситуацію на загал і відповідав на запитання однокласників, виникли труднощі пошуку аргументованих відповідей. Зокрема, автор ситуації виділив декілька запитань, відповідати на які було складно, але водночас, вони стимулювали глибше зрозуміти та проаналізувати суть проблеми. Труднощі в більшості присутніх на занятті також викликав пошук розв'язку педагогічної ситуації, необхідність вислухати чужу думку та переконувати присутніх у правильності своєї позиції.

Вправа «Умови розвитку обдарованості дитини» (Ю. Лимар)

Спеціальність підготовки здобувачів вищої освіти: 012 Початкова освіта.

Навчальна дисципліна: Актуальні проблеми початкової школи.

Тема. Розвиток обдарованості молодших школярів.

Вид заняття: практичне.

Філософська вправа: Г6. Догляд та турбота.

Наочність і матеріали: фліпчарт, аркуші для фліпчарту, маркери, стікери.

Завдання: актуалізувати знання та критичне розуміння студентами сутності обдарованості, умов її розвитку та ролі вчителя в їх забезпеченні; формувати в студентів здатність цінувати людську гідність та права людини;

виховувати в них повагу, відповідальність, здатність приймати невизначеність та неоднозначність; розвивати творче мислення, формувати навички аналітичного і критичного мислення, здатність слухати та спостерігати, емпатію, навички співпраці; поглиблювати знання та критичне розуміння самого себе.

Методичний опис:

1. Перед студентами ставиться проблемне запитання: «Які умови сприяють розвитку обдарованості дитини?».

2. Учасники об'єднуються у малі групи. У кожній групі вони наводять приклади з власного життя про умови, які сприяли розвитку їхньої обдарованості. Шляхом голосування студенти обирають найкращий приклад у групі.

3. Студенти, автори обраних ситуацій, розповідають свої приклади всій групі. Інші учасники задають уточнюючі запитання по їх змісту.

4. Учасники обговорюють поставлену на початку вправи проблему, питання, використовуючи як аргументи всі наведені приклади.

5. Узагальнюючи результати обговорення, всі студенти формулюють умови розвитку обдарованості індивідуально.

6. Майбутні вчителі порівнюють відповіді в підгрупах, формулюють загальні умови розвитку обдарованості або погоджуються з одним з формулювань.

7. Студенти записують визначені умови розвитку обдарованості на папері фліпчарту.

8. Учасники порівнюють виділені умови, визначають однакові (схожі) та відмінні.

Способи візуалізації: складання схем / створення таблиці / малюнка «Умови розвитку обдарованості» тощо (за бажанням учасників).

Завдання для рефлексії: учасники пишуть рефлексивні нотатки:

– Що ви дізнались сьогодні нового про умови розвитку обдарованості дитини, роль учителя у їх забезпеченні?

– Якими методами ви оволоділи, що знадобляться вам для розвитку обдарованості учнів початкової школи?

Обговорення умов розвитку обдарованості дитини на основі аналізу ситуацій відбувалося емоційно, оскільки наведені приклади були з власного досвіду. Переважна більшість ситуацій здебільшого стосувалась розвитку в них спеціальної обдарованості (в галузі образотворчого мистецтва, музики, іноземних мов).

Приклади для представлення в колективі учасники малих груп здебільшого обирали найбільш яскраві. При цьому вони враховували вплив певної створеної умови для наступного розвитку їхньої обдарованості. На основі обговорення наведених прикладів; аналізу умов розвитку обдарованості дитини, виділених усіма студентами, учасники кожної з малих груп сформулювали декілька умов розвитку обдарованості дитини і представили їх у формі візуалізації. Так, учасники 1-ї групи зобразили сонце (дитину), навколо якого розміщені хмари (умови розвитку обдарованості); 2-а група – дерево з гілками (умовами розвитку обдарованості), листям і плодами (видами обдарованості дитини); 3-а група – велику хмару (обдарованість дитини), до якої прямують маленькі хмаринки (умови розвитку обдарованості).

Окрім цього, учасники 1-ї групи виділили такі умови розвитку обдарованості дитини: підтримка, власний приклад, співпраця, індивідуальний підхід, належне матеріальне забезпечення; 2-ї групи – внутрішня потреба у творчості, творчість учителя, довіра й підтримка, створення ситуації успіху, заохочення, психологічний комфорт, позитивна творча атмосфера, переважання творчих завдань, врахування інтересів і потреб дітей, співпраця з батьками; 3-ї групи – власний приклад учителя, співпраця з батьками, надання необхідних матеріалів, використання різноманітних форм організації творчої діяльності учнів (творчі вечори, зустрічі з творчими людьми, виставки робіт дітей, аукціони, конкурси, вікторини, театралізовані вистави тощо).

Аналіз і порівняння виділених кожною групою сприятливих умов для розвитку обдарованості дитини дозволив студентам визначити серед них

спільні й відмінні. У рефлексивних нотатках майбутні педагоги зазначили, що працюючи у малих групах і обговорюючи приклади з життя, вони глибше зрозуміли сутність обдарованості, психолого-педагогічних умов її розвитку, роль учителя в їх створенні, а також – як саме педагог може забезпечити освітнє середовище, сприятливе для розвитку обдарованості своїх учнів під час уроків і в позаурочний час.

Наприкінці заняття студенти сфотографували візуалізації, зроблені кожною групою, для подальшого використання.

Вправа: «Аналіз ситуації» (І. Турчина)

Спеціальність підготовки здобувачів вищої освіти: 012 Дошкільна освіта.

Навчальна дисципліна: Основи інклюзивної освіти.

Тема. Налагодження партнерських стосунків з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Вид заняття: практичне.

Філософська вправа: G6. Догляд та турбота.

Наочність і матеріали: фліпчарт, аркуші для фліпчарту, маркери, стікери.

Завдання: виховувати у студентів повагу до інших людей, формувати емпатію, виробляти вміння вирішувати конфлікти, робити власний вибір; учити аргументовано пояснювати власну думку; розвивати вміння свідомо та виважено приймати рішення.

Перед виконанням вправи викладач звертає увагу студентів, що за А. Колупаєвою до дітей з особливими освітніми потребами відносять дітей з інвалідністю, дітей із незначними порушеннями здоров'я, дітей із соціальними проблемами та обдарованих дітей [3, с. 36]. Також акцентує увагу на особливих освітніх потребах обдарованих дітей з проявами різних видів обдарованості [1].

Методичний опис:

1. Перед студентами ставиться проблемне питання: «Як вирішити конфліктні ситуації за участю батьків та дітей з особливими освітніми потребами?»

2. Усі присутні на занятті об'єднуються у малі групи. Кожна група з власного педагогічного досвіду добирає проблемні ситуації за участю дитини з особливими освітніми потребами, її батьків, інших дітей, вихователів.

3. Після цього студенти у групі вирішують, яку з представлених проблемних ситуацій вони будуть презентувати всьому колективу.

4. Далі представники кожною групи розповідають обрану найкращу «педагогічну історію», акцентують на проблемі та пропонують її назву у форму словосполучення, фрази, короткого речення, які записуються на дошці. Інші студенти можуть поставити уточнюючі питання.

5. Потім проходить голосування за ті ситуації, які студенти хотіли б проаналізувати детальніше.

6. Після цього відбувається обговорення обраних більшістю присутніх ситуацій у малих групах і знаходження шляхів їх вирішення.

7. Далі учасники записують найкращі шляхи налагодження партнерських стосунків.

Способи візуалізації: створення схеми, таблиці тощо (за бажанням учасників).

Завдання для рефлексії: учасники пишуть рефлексивні нотатки:

– Чи була ця тема важливою для Вас? Чому?

– Як набуті знання Ви зможете використати у своїй роботі?

Студенти однієї з малих груп дібрали конфліктну ситуацію за участю батьків обдарованої дитини. Її зміст полягав у тому, що гіперсоціалізований хлопчик відвідує багато секцій та студію для обдарованих дітей. Але під час перебування в закладі дошкільної освіти він майже не проявляє активності через перевтому та виснаження. Батьки категорично відмовляються від зменшення додаткового навантаження, мотивуючи це необхідністю розвивати таланти дитини. Така ситуація викликала неабиякий інтерес, адже більшість студентів не мають, з одного боку, досвіду роботи з обдарованими дітьми. З другого боку, більшість студентів не вважають обдаровану дитину особистістю з особливими освітніми потребами.

Як позитив відмітимо, що в процесі обговорення учасники дійшли висновку, що найкращим шляхом виходу буде дотримання здоров'язбережувального режиму для обдарованої дитини. Це передбачає чергування занять і відпочинку, наявність часу «для себе». Обговорення всіх ситуацій відбувалося дуже емоційно, студенти звертали увагу на помилки окремих вихователів, батьків та їх небажання приймати «інакшість».

Серед шляхів, визначених майбутніми вихователями як найкращих для розв'язання конфліктів, лідирували – виконання посильних доручень дитиною з особливими освітніми потребами з метою включення в спільну роботу, залучення дітей з ООП та їхніх батьків до спільних заходів, перегляд фрагментів фільмів, таких як «Зірочки на землі», «Що тривожить Гілберта Грейпа?» тощо [7, с. 310].

Отже, в останні роки все активніше розробляється підготовка майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми як окремий напрям професійної педагогіки. Для успішного розвитку обдарованої особистості фахівці психолого-педагогічного профілю мають володіти комплексом домінантних якостей, зокрема, важливими є творчі здібності, дивергентне мислення та ін. У процесі розвитку творчого мислення майбутніх педагогів обдарованих дітей доцільно використовувати філософський діалог та діалогічні вправи як ефективні стратегії навчання. Їх використання під час вивчення педагогічних дисциплін потребує творчої адаптації відповідно до змісту, мети, специфіки вивчення конкретної теми; а сформульовані для обговорення питання повинні бути не суто філософськими, а філософсько-педагогічними, відповіді на які потребують пошуку фундаментальних причин, аргументації та обґрунтування студентом своєї позиції. Подальшого дослідження потребує проблема впровадження філософського діалогу вихователями закладів дошкільної освіти та вчителями початкової школи у роботі з дітьми.

Список використаних джерел

1. Демченко Е.П. Одаренный ребенок как личность с особыми потребностями в инклюзивном пространстве учебного заведения // SOCIETY.

INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II, May 26th-27th. 2017. P. 61-71.

2. Демченко Е.П., Кепуле Ивета. Формирование креативной компетентности будущих педагогов в контексте подготовки к работе с одаренными детьми // Молодой ученый. 2018. № 5.2 (57.2). Травень. С. 28-35.

3. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. URL: <http://education-inclusive.com/wp-content/docs/Dity-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy-ta-organizatsiya-yih-navchannya.pdf> (дата звернення: 30.09.2019).

4. Лимар Ю.М. Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до використання спостереження як методу науково-педагогічного дослідження // II International scientific conference «Modernization of the educational system : world trends and national peculiarities» : Conference proceedings, February 22th, 2019. Kaunas : Izdevnieciba «Baltija Publishing». P. 452-454.

5. Лимар Ю.М., Чекан Ю.М. Нові професійні ролі вчителя в умовах Нової української школи // Інноваційна педагогіка. 2019. Вип. 15. Т. 2. С. 100-103.

6. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології / В. П. Андрущенко, С. О. Сисоєва, Н. В. Гузій, Н. В. Кічук; за ред. С. О. Сисоєвої, Н. В. Гузій. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. 183 с.

7. Турчина І.С. Використання технології контекстного навчання у процесі підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи в інклюзивних групах // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Вип. 37-1, Том V (73): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К.: Гнозис, 2017. С. 303-314.

8. Helskog, Guro Hansen. Philosophising the Dialogos Way toward Wisdom in Education. Between Critical Thinking and Spiritual Contemplation. London: Routledge Publishing Ltd. 2019. 272 p.

The article deals with the actual problem of training future educators of preschool educational institutions and primary school teachers for work with gifted

children. The authors substantiate the necessity for a specially organized system of training future teachers aimed at searching and supporting highly educated students. The importance of creative self-realization of the subjects of the educational process, as well as the expediency of developing the teachers' creative abilities in the context of preparing for work with gifted children, is emphasized.

The article focuses on the methodological peculiarities of the use of philosophical dialogues by Guro Hansen Helskog's system (Norway), presented within the framework of the international project "Development of the democracy culture in pedagogical training in Norway, Ukraine and Palestine" for the future teachers' democratic communication skills development. The algorithm of doing the exercises which provides solving pedagogical situations, the analysis of debatable thoughts and introduction of innovations in education is given. The attention is paid to the need for creative extrapolation of the proposed exercises and their transformation from purely philosophical into philosophical and pedagogical ones.

The authors give the examples of the philosophical exercises tested in the context of training gifted children's future teachers of 012 Preschool education and 013 Primary education specialties at the classes of "Teaching Methods of Preschool Pedagogy", "Actual Problems of Primary Education" and "Inclusive Education". It is stated that philosophical and dialogical exercises contribute to the formation of professional skills necessary for work with gifted children, the acquisition of democratic communication skills, cooperation, development of creative abilities, critical and analytical thinking, empathy, skills to solve conflicts also with gifted children.

The object of each philosophical and pedagogical exercise has been formulated in the article, the authors' comments on their doing have been given, the reflective notes and conversations with the students have been analyzed, the expediency of introducing a philosophical dialogue and dialogical exercises as an effective strategy for training gifted children's future teachers has been determined.

Keywords: gifted children, training future teachers for work with gifted children, philosophical dialogue, philosophical exercises, creativity, creative abilities.